

Analiza procesa usvajanja zakona u Republici Srbiji

Zakon o rodnoj ravnopravnosti

Autor analize: Ivan Radojević

Analiza procesa usvajanja zakona u Republici Srbiji

Zakon o rodnoj ravnopravnosti

Autor analize: Ivan Radojević

CRTA:

FONDACIJA
SLAVKO
ČURUVIJA
FOUNDATION

Sl. Čur

 PARTNERI
SRBIJA

#EY
ZA TEBE

Ova publikacija je objavljena uz finansijsku pomoć Evropske unije.
Za sadržinu ove publikacije isključivo je odgovorna Crta sa partnerima
Slavko Čuruvija fondacijom i Partnerima za demokratske promene Srbija
i ta sadržina nipošto ne odražava zvanične stavove Evropske unije.

Uvod

Pitanje ravnopravnosti polova predstavlja jedno od osnovnih ljudskih prava i vrednosti savremenog demokratskog društva. Ravnopravnost polova je i garantovana Ustavom Republike Srbije (član 15) ali i mnogim potvrđenim međunarodnim ugovorima. Još 2009. godine usvojen je Zakon o ravnopravnosti polova. Ovaj zakon je deo antidiskriminacionih zakona i uređuje oblasti koje su posebno značajne za ostvarivanje ravnopravnosti polova. Veliki broj pitanja koja su od značaja za ravnopravnost polova uređen je i brojnim supsidijarnim zakonima koji regulišu određene oblasti društvenog života (porodični odnosi, zdravstvo, obrazovanje, radni odnosi i zapošljavanje i dr.).

Međutim, **osnovni cilj koji je postavljen ovim Zakonom (sprečavanje i eliminisanje diskriminacije po osnovu pola i unapređenje rodne ravnopravnosti), nažalost nije ostvaren u praksi.** Već posle nekoliko godina od primene Zakona o rodnoj ravnopravnosti primećene su određene slabosti koje su se odnosile na nedostatak instrumenata za primenu zakona. Pored toga, pokazalo se da je Zakon neusklađen sa već potvrđenim međunarodnim ugovorima i drugim zakonima¹. Upravo zbog toga su već 2014. godine izrađena dva modela nacrtu zakona o rodnoj ravnopravnosti i obrazovane su radne grupe za izradu nacrtu novog zakona.

Predmet Zakona

U objašnjenju² koje je sastavni deo [Predloga zakona](#), istaknuto je da pređašnji Zakon o ravnopravnosti polova nije na odgovarajući način uredio oblast rodne ravnopravnosti i nije usklađen sa preuzetim međunarodnim obavezama i supsidijarnim zakonodavstvom. Osim toga, i sama primena Zakona pokazala je njegove slabosti. Na kraju, i u samom procesu pristupanja Evropskoj uniji **uočeno je da Zakon o ravnopravnosti polova nije u punoj meri usaglašen sa relevantnim zakonodavstvom EU**, kao i sa novim potvrđenim međunarodnim ugovorima. I u izveštajima Evropske komisije o napretku Srbije je više puta ukazano na probleme rodne ravnopravnosti³, dok je u izveštaju za 2020. godinu navedeno da se sa donošenjem Zakona o rodnoj ravnopravnosti veoma kasni. Potrebu za donošenjem novog zakonskog rešenja u ovoj oblasti su podržali i Zaštitnik građana, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, predstavnici akademske zajednice, organizacije civilnog društva i međunarodne organizacije⁴.

Pored toga, više relevantnih analiza je pokazalo da se **položaj žena u Srbiji nije poboljšao od usvajanja Zakona o ravnopravnosti polova**. Vrlo često žene su izložene diskriminaciji u različitim oblastima javnog i privatnog života, a posebno su u lošem položaju žene iz osetljivih društvenih kategorija. Upravo zbog toga cilj propisa u ovoj oblasti treba da bude da se stvore uslovi za stvaranje jednakih mogućnosti za jednako učešće i tretman žena i muškaraca u oblastima kao što su rad, zapošljavanje, socijalna i zdravstvena zaštita, obrazovanje, odbrana i bezbednost, javno informisanje, sport, političko delovanje, pristup robi i uslugama kao i mere za sprečavanje i suzbijanje rodno zasnovanog nasilja, nasilja prema ženama i nasilja u porodici.

Izrada nacrtu zakona

Kao što je već i spomenuto, pre usvajanja Zakona, na osnovu inicijative Zaštitnika građana, razrađena su dva modela Nacrtu zakona o rodnoj ravnopravnosti (2014 i 2015. godine), a nakon toga su obrazovane i tri radne grupe za izradu Nacrtu zakona. Osim toga, tokom 2014 i 2015. godine izrađena je jedna verzija Nacrtu Zakona o rodnoj ravnopravnosti u Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja. Nakon toga, u periodu od 2015-2017. godine izrađena je još jedna verzija od strane Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost Vlade i na kraju jedna verzija pomenutog zakona od strane Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja tokom perioda 2017-2019. godine⁵. I pored potrebe za unapređenjem pitanja ravnopravnosti polova i **izrade dva modela zakona, formiranja tri radne grupe, izrade tri nacrtu zakona i organizovanja javne rasprave povodom nacrtu zakona, nije-dan dokument nije dobio podršku Vlade kako bi bio upućen u skupštinsku proceduru u periodu od 2014 do 2020. godine.**

Rad na Nacrtu koji je i usvojen u Narodnoj skupštini je započet formiranjem novog Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog (u daljem tekstu Ministarstvo) u oktobru 2020. godine. Prva aktivnost Ministarstva ka javnosti bila je objavljivanje dokumenta „Polazne osnove za izradu Nacrtu Zakona o rodnoj ravnopravnosti“ (u

1 Više informacija o nedostacima Zakona o rodnoj ravnopravnosti dostupno je na- <https://rs.boell.org/sr/2017/09/11/za%C5%A1to-je-po-trebna-promena-zakona-o-ravnopravnosti-polova>

2 Više informacija dostupno je na <https://bit.ly/3uHj366>, strana 36.

3 Više informacija dostupno je na <https://bit.ly/3oFLBMB>, strana 41.

4 Potrebu za unapređenje rodne ravnopravnosti iskazale su i tela Ujedinjenih nacija- Komitet za ljudska prava, Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava i Komitet za eliminaciju diskriminacije.

5 Više informacija dostupno je na <https://bit.ly/3zmcTZO>, strana 36.

daljem tekstu Polazne osnove), na zvaničnom sajtu Ministarstva ali i portalu *Javne rasprave*.⁶ Ono što je bitno napomenuti jeste da se Ministarstvo prilikom rada na izradi Nacrta Zakona trudilo da primeni neke od odredaba Zakona o planskom sistemu.

Javne konsultacije

Ministarstvo je na svom zvaničnom sajtu objavilo početkom februara 2021. godine da otpočinje sa radom na pripremi Nacrta Zakona o rodnoj ravnopravnosti, pa je na taj način i **formalno započelo sa procesom javnih konsultacija**. Imajući u vidu situaciju sa pandemijom COVID-19 virusa konsultacije su bile najavljene kao **online javne konsultacije**. Ministarstvo je pozvalo sve organe javne vlasti, zainteresovane građane, privredne subjekte, organizacije civilnog društva, predstavnike akademske zajednice i druge zainteresovane subjekte u društvu da uzmu učešća u javnim konsultacijama radi pripreme teksta Nacrta zakona. Svi predlozi i sugestije su mogli biti upućeni do 20. februara putem dostupnog obrasca.

Međutim, i pored toga što je Ministarstvo najavilo da će javne konsultacije biti u online formatu, Ministarstvo je organizovalo četiri sastanka (društvena dijaloga) na kojima se razmatralo stanje rodne ravnopravnosti u oblastima koje su predmet regulisanja Zakona: rad, zapošljavanje, preduzetništvo, obrazovanje, kultura, socijalna i zdravstvena zaštita kao i učešće žena u političkom životu. Ostaje **nejasno na koji način je Ministarstvo pozivalo zainteresovane aktere da budu učesnici četiri društvena dijaloga** i da li je do ovih poziva uopšte i došlo. Osim toga, prvi društveni dijalog je bio organizovan još 18. januara, dakle pre početka javnih konsultacija. Organizovali su ga Ministarstvo i Koordinaciono telo za rodnu ravnopravnost Vlade, a na temu *stanja rodne ravnopravnosti u Republici Srbiji*. Na njemu je predviđeno i obrazovanje radne grupe za izradu ovog zakona u narednih 30 dana⁷. Drugi društveni dijalog održan je 9. februara na temu *Ekonomsko osnaživanje žena*⁸ dok je treći društveni dijalog održan samo dan kasnije na temu *Socijalna politika i zdravstvena zaštita*⁹. Ovaj treći dijalog je posebno bitan jer je resorna ministarka najavila da će Predlog Zakona biti upućen Narodnoj skupštini do kraja prolećnog zasedanja. Poslednji društveni dijalog je održan 19. februara, a na temu *učešća žena u političkom i javnom životu*¹⁰. Na ovim društvenim dijalozima učestvovali su ministri, predstavnici Narodne skupštine, ministarstava, državnih organa, nezavisnih institucija, akademske zajednice, međunarodne organizacije i organizacije civilnog društva. Sa svakog održanog društvenog dijaloga izrađen je dokument pod nazivom *Obavezujuća postupanja*¹¹. U ovim dokumentima istaknuto je u kratkim crtama šta je potrebno urediti budućim zakonskim rešenjem kao i preporuke za dalje korake u ovom procesu.

Ministarstvo je **objavilo i Izveštaj o sprovedenim javnim konsultacijama**, a u vezi sa dokumentom *Polazne osnove*. U ovom izveštaju Ministarstvo ističe da su, zbog pandemije COVID-19 virusa, javne konsultacije bile održane u online formatu ali da su organizovana četiri društvena dijaloga na kojima se su se razmatrala pojedina pitanja koja su predmet regulisanja budućeg zakona. Kako pojam društvenih dijaloga nije predviđen ni Zakonom o planskom sistemu a ni relevantnim podzakonskim aktima ostaje nejasno da li i na koji način su bili uključeni određeni komentari i sugestije koji su bili izneti usmeno tokom trajanja ovih društvenih dijaloga. Prema Izveštaju, primedbe, predlozi i sugestije izneti su od strane Nacionalne organizacija osoba sa invaliditetom Srbije, Autonomnog ženskog centra, Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija kao i od strane jednog zainteresovanog građana. U samom Izveštaju je navedeno koji komentari i sugestije jesu prihvaćeni u cilju unapređenja teksta *Polazne osnove*. Prema obrazloženju iz samog Izveštaja nisu prihvaćeni predlog u vezi sa članom 60. koji je podnet od strane Autonomnog ženskog centra kao i predlog na član 24, stav 2. koji je podnet od strane Bojana Milojkovića u svojstvu građanina. **Navođenje informacija, u samom Izveštaju, koji predlozi i sugestije jesu prihvaćeni kao i koji nisu, uz davanje obrazloženja, predstavlja pozitivnu praksu koja svakako doprinosi samoj transparentnosti procesa.**

Rad radne grupe

Prema dostupnim informacijama sa sajta Ministarstva, **osnovana je Posebna radna grupa za izradu teksta Nacrta zakona o rodnoj ravnopravnosti**¹². Radna grupa je imala svog rukovodioca, zamenika rukovodioca, kao i 27 članova. Za rukovodioca radne grupe imenovana je ministarka za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog. Radnu grupu

6 Na osnovu Zakona o planskom sistemu same Polazne osnove za izradu određenog zakona jesu bitan dokument jer služe za bolju pripremu Nacrta zakona ali sadrže i analizu efekata zakona (član 41). Polazne osnove su dostupne na- <https://www.minlimpdd.gov.rs/javne-konsultacije.php>

7 Više informacija dostupno je na- <https://www.srbija.gov.rs/vest/512565/unaprediti-rodnu-ravnopravnost-kroz-reformske-procese.php>

8 Više informacija dostupno je na- <https://www.srbija.gov.rs/vest/518825/novi-zakonski-okvir-za-bolji-polozaj-zena.php>

9 Više informacija dostupno je na- <https://www.srbija.gov.rs/vest/519120/zakon-o-rodnoj-ravnopravnosti-u-skupštini-do-kraja-prolecnog-zasedanja.php>

10 Više informacija dostupno je na- <https://www.srbija.gov.rs/vest/521214/bez-zena-u-politickom-i-drustvenom-zivotu-nema-napretka-u-dru-stvu.php>

11 Sva četiri obavezujuća postupanja su dostupna na sledećem linku- <https://www.minlimpdd.gov.rs/obavezujuca-postupanja.php>

12 Rešenje o formiranju radne grupe je objavljeno na sajtu Ministarstva- <https://www.minlimpdd.gov.rs/javne-konsultacije.php>

su činili predstavnici ministarstava, posebnih organizacija koji su predviđeni Zakonom o ministarstvima, Zaštitnika građana, Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, SANU, Centra za ženske studije, Udruženja građana HAJP ali i dva nezavisna eksperta (Violeta Talović i Saša Gajin). Primetna je **diskrepanca između predstavnika državnih organa i ostalih članova radne grupe**. Ukupno 23 člana je bilo iz redova državnih institucija a samo 5 je bilo van ovog kruga. Nisu dostupne informacije da li je bio objavljen poziv za članstvo u Radnoj grupi kao i koji su bili kriterijumi za članstvo u Radnoj grupi.

Radna grupa je imala zadatak da u roku od najkasnije 3 meseca pripremi tekst Nacrta zakona polazeći od mišljenja ekspertske grupe i *ex ante* analize efekata kao i *ex post* analize efekata primene tadašnjeg Zakona o ravnopravnosti polova. **Većoj transparentnosti rada radne grupe i celokupnom procesu izrade Nacrta zakona svakako bi doprinelo i objavljivanje same *ex ante* i *ex post* analize efekata primene Zakona** (za čije objavljivanje postoji i zakonska obaveza po Zakonu o planskom sistemu i Pravilniku Vlade), osim već objavljene analize efekata propisa. Na osnovu dostupnih informacija¹³, **Radna grupa je održala samo 2 sastanka**. Oba sastanka su održana u cilju razmatranja predloga, komentara i sugestija koji su izneti tokom javnih konsultacija i javne rasprave. Nedostaju konkretnije informacije o radu ove Radne grupe u okviru ova dva sastanka, poput zapisnika sa sastanka radne grupe.

Javna rasprava

Odmah nakon završetka javnih konsultacija **nadležni Odbor Vlade Republike Srbije je 24. februara usvojio Zaključak o sprovođenju javne rasprave sa programom javne rasprave**¹⁴. Prema programu javne rasprave, rasprava o Nacrtu zakona sprovodi se za predstavnike državnih organa, privredne subjekte, sindikate, udruženja poslodavaca, organizacije civilnog društva, akademsku zajednicu, medije i druge zainteresovane strane. Tekst Nacrta Zakona je zajedno sa formularom za dostavljanje predloga, komentara i sugestija objavljen na zvaničnom sajtu Ministarstva i portalu *Javne rasprave* (E-uprava). Kao i u slučaju javnih konsultacija, programom javne rasprave je naznačeno da će zbog situacije sa pandemijom COVID-19 virusa prezentacija i diskusija biti organizovani online (putem Zoom platforme). Međutim, **nisu dostupne informacije na koji način i da li su bili održani pojedinačni online sastanci u cilju predstavljanja Nacrta Zakona**, niti na zvaničnom sajtu Ministarstva postoje pozivi za učešće zainteresovane javnosti. Na zvaničnom sajtu Ministarstva kao i na portalu *Javne rasprave* postoji dokument pod nazivom *Izveštaj o sprovedenoj javnoj raspravi*, međutim, istom nije moguće pristupiti¹⁵.

Prema informacijama dostupnim iz Obrazloženja¹⁶, koje je sastavni deo Predloga zakona, na elektronsku adresu Ministarstva pristiglo je ukupno 16 obrazaca sa ukupno 139 primedaba, predloga, komentara i sugestija, dok službenim putem nije bilo dostavljenih pošiljki. Samo dan nakon završetka javne rasprave održan je drugi sastanak Radne grupe, koji je poslužio kako bi se razmotrili pristigli predlozi, komentari i sugestije tokom trajanja javne rasprave. **Ostaje nejasno, zbog nedostupnog Izveštaja sa javne rasprave, koje je prema navodima Ministarstva izrađeno i objavljeno u zakonskom roku, koji od 139 pristiglih primedaba, komentara i sugestija su prihvaćeni**. Ostaje nepoznato i da li su svi akteri koji su dostavili svoje zvanične primedbe i sugestije u procesu javne rasprave dobili povratnu informaciju o tome šta se desilo sa istima. Jedino se u tekstu Obrazloženja, koje je deo Predloga zakona, može videti kratka informacija da je izvršena dorada teksta Nacrta zakona o rodnoj ravnopravnosti, nakon javne rasprave, u koji su uvrštene sve prihvaćene primedbe, predlozi, komentari i sugestije.

Proces usvajanja Zakona u Narodnoj skupštini Republike Srbije

Imajući u vidu **izuzetno ubrzan proces u kome su sprovedene javne konsultacije i javna rasprava**, trenutak ulaska Predloga zakona u skupštinsku proceduru je usledio pet nedelja nakon zvaničnog završetka javne rasprave. Naime, Predlog je ušao u skupštinsku proceduru 26. aprila 2021. godine zajedno sa Predlogom zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije koji je prošao isti ubrzan proces javnih konsultacija i javne rasprave.

Predlog zakona je razmatran prvo na predmetnom skupštinskom odboru - Odboru za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova, i to u okviru sedme sednice ovog Odbora koja je organizovana 14. maja 2021. godine. Sedma sednica ovog odbora imala je za cilj da razmotri dva jako bitna zakonska teksta - Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije i Predloga zakona o rodnoj ravnopravnosti. Sama sednica odbora je **trajala nepunih 45 minuta** uz učešće ministarke za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog. Sednici resornog odbora prisustvovalo je 9 članova i zamenika članova odbora i nakon uvodnog izlaganja ministarke usledila je **diskusija**

13 Više informacija dostupno je na <https://bit.ly/3ox40ek>, strana 37.

14 Program javne rasprave objavljen je na zvaničnom sajtu Vlade i portalu E-uprave za javne rasprave.

15 Zvaničan sajt Ministarstva kao i Portala javne rasprave ukazuju da link na kome se nalazi Izveštaj o sprovedenoj javnoj raspravi nije ispravan - <https://www.minijmpdd.gov.rs/lat/javne-rasprave.php> i <https://javnerasprave.euprava.gov.rs/javna-rasprava/267>

16 Više informacija dostupno je na <https://bit.ly/3ox40ek>.

koja nije bila adekvatno fokusirana i direktno tematski povezana sa predlozima zakona koji su bili razmatrani tog dana. Sama diskusija, vezano za Predlog zakona, je trajala 20 minuta uz učešće samo dva narodna poslanika¹⁷. Članovi odbora nisu izneli bilo kakve komentare koji bi eventualno unapredili predloge zakona koji su bili razmatrani tako da **na sednici odbora nije bilo predloženih amandmana**. Na kraju rada, Odbor je jednoglasno prihvatio predloge oba zakona koji su bili na dnevnom redu. Odlučeno je da izvestilac na plenarnoj sednici Narodne skupštine bude predsednik odbora, gospodin Muamer Bačevac.

Tokom 38. sednice Odbora za ustavna pitanja i zakonodavstvo, koja je organizovana 17. maja 2021. godine, razmatrano je ukupno 10 predloga zakona koji su bili deo dnevnog reda skupštinske sednice koja je zakazana samo dan kasnije. Sama sednica odbora sa 10 tačaka dnevnog reda **trajala je 25 minuta** i prisustvovalo joj je 15 članova i zamenika članova ovog odbora, predsednik Skupštine AP Vojvodine kao i predstavnici resornih ministarstava. Među ovih 10 zakona koji su bili deo dnevnog reda jesu i Predloga zakona o rodnoj ravnopravnosti i Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije¹⁸. Prilikom rasprave o usaglašenosti ovih predloga zakona sa Ustavom i pravnim poretom Republike Srbije, učestvovao je jedan narodni poslanik koji je izneo zabrinutost da pojedine odredbe ovih predloga zakona narušavaju pravni poredak Republike Srbije. Diskusija povodom ove tačke dnevnog reda trajala je 10 minuta. Nakon diskusije usvojeno je sa 11 glasova za, jednim glasom protiv i jednim uzdržanim glasom da je Predlog zakona o rodnoj ravnopravnosti u skladu sa Ustavom i pravnim poretom Republike Srbije (dvoje narodnih poslanika nije glasalo prilikom ove tačke dnevnog reda).

Imajući u vidu da je jedan od glavnih razloga za usvajanje Zakona bilo i to da je neophodno usaglašavanje sa pravnom tekovinom EU u ovoj oblasti, Predlog Zakona bio je i na dnevnom redu 14. sednice Odbora za evropske integracije (17. maja). Sednici Odbora prisustvovalo je 13 članova i zamenika članova kao i predstavnici nadležnog Ministarstva. **Sama sednica je trajala 29 minuta** dok je rasprava o Predlogu zakona trajala 17 minuta¹⁹. U okviru tačke dnevnog reda na kojoj je bilo razmatranje Predloga zakona, učestvovala su dve narodne poslanice. Rasprava je bila fokusirana na Predlog zakona ali **nije bilo podnetih amandmana na sednici Odbora**, dok je predsednica Odbora najavila da će na plenarnoj sednici Narodne skupštine verovatno biti podnet određeni broj amandmana. Na kraju, Odbor je jednoglasno usvojio Predlog zakona u načelu.

Samo nekoliko dana nakon razmatranja Predloga zakona u okviru nadležnih skupštinskih odbora, Predlog zakona našao se na dnevnom redu Dvanaeste sednice Prvog redovnog zasedanja Narodne skupštine²⁰. Na ovoj plenarnoj sednici Narodne skupštine bilo je čak 11 tačaka dnevnog reda (10 različitih predloga zakona i lista kandidata za Savet REM-a koju je podneo nadležni skupštinski odbor). Sama plenarna sednica bila je održana u tri radna dana i trajala je ukupno malo više od 36 sati. Tokom prvog radnog dana doneta je odluka, na predlog narodnog poslanika Aleksandra Martinovića, da se obave dva načelna pretresa povodom 11 tačaka dnevnog reda. Ovu odluku je prihvatilo 167 narodnih poslanika dok 14 poslanika nije glasalo. Na osnovu ove odluke **Predlog Zakona o rodnoj ravnopravnosti i Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije bili su zajednički deo diskusije sa Predlogom zakona o izmenama i dopunama Zakona o srednjem obrazovanju i vaspitanju i Predlogom Zakona o obnovi kulturno-istorijskog nasleđa i podsticanju razvoja Sremskih Karlovaca**. Ovakva odluka Narodne skupštine uticala je i na dalji tok rasprave povodom Predloga Zakona jer su tokom istog dana za diskusiju i raspravu u plenumu bili predlozi zakona koji nisu ni na koji način tematski povezani, što je za rezultat imalo **vrlo nefokusiranu raspravu**. Već prvog radnog dana u plenumu, koji je trajao skoro 14 radnih sati, Predsednik Narodne skupštine je obavestio da je pristigao značajan broj amandmana na Predlog zakona o rodnoj ravnopravnosti i da će se o njima odlučivati pre dana za glasanje, tokom rasprave o predlogu Zakona u pojedinostima. Imajući u vidu da je do dana za glasanje povodom svih predloga zakona koji su bili na dnevnom redu Dvaneste sednice Narodne skupštine bilo **podneto čak 69 amandmana na tekst Predloga zakona ponovo su bili organizovane sednice nadležnih radnih tela**.

U tu svrhu organizovana je 8. sednica Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova, koja je trajala 13 minuta, na kojoj je učestvovalo 14 članova i zamenika članova kao i resorna ministarka za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog. Sednica je imala dve tačke dnevnog reda - razmatranje Predloga Zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, u pojedinostima kao i razmatranje Predloga zakona o rodnoj ravnopravnosti u pojedinostima. Rasprava povodom podnetih amandmana na predloge zakona je na osnovu odluke Odbora na početku sednice održana zajednički tako da je i samo glasanje bilo grupno. **Od ukupno 69 podnetih amandmana koji su podneli narodni poslanici na Predlog zakona, Vlada Republike Srbije je prihvatila samo 17.** Odbor je prvo odlučio da predloži Narodnoj skupštini da prihvati ovih 17 amandmana na Predlog Zakona a da preostala 52 amandmana ne prihvati. **Odbor je o predlogu da se 17 amandmana prihvati a preostali broj amandmana odbije odlučio jednoglasno i to u okviru rada koji je trajao nepuna tri minuta.** Na kraju sednice Odbora odlučeno je da izvestilac na sednici Narodne skupštine bude predsednik Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova. Povodom amandmana zasedao je i Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo, 39. sednica ovog odbora trajala je ukupno 7 minuta i imala je ukupno četiri tačke dnevnog reda. Odbor je ocenio da je svih 69 amandmana koji su podneti u skladu sa Ustavom i pravnim sistemom Republike Srbije. Ova odluka je usvojena jednoglasno od strane svih 13 članova

17 Više informacija o Sedmoj sednici Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova dostupno je na <https://bit.ly/3kxIPqf>.

18 Više informacija o sednici odbora dostupno je na <https://bit.ly/39rrngA>.

19 Više informacija o 14. sednici Odbora za evropske integracije dostupno je na <https://bit.ly/3a1cAcC>

20 Više informacija o zasedanju Narodne skupštine koja je bila zakazana 18. maja dostupno je na <https://bit.ly/3BalpNj>

Odbora i zamenika članova koji su učestvovali na sednici Odbora²¹.

Poslednjeg radnog dana u plenumu usledio je pretres povodom Predloga Zakona o rodnoj ravnopravnosti u pojedinostima (podnetim amandmanima). U ovoj fazi rada Narodna skupština je prvo raspravljala sve podnete amandmane na Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije. Bitno je istaći da su tokom ove tačke dnevnog reda **poslanici govorili o oba predloga antidiskriminacionih zakona** koji su bili na dnevnom redu (čak su i sami narodni poslanici rekli tokom rasprave u pojedinostima da se malo mešaju teme ova dva zakona). Kako je i u samom društvu bilo dosta rasprave o ovim Predlozima zakona ista se rasprava *prelila* i na rad Narodne skupštine. Ono što je interesantno jeste da je **određeni broj amandmana povučen pre nastavka rada u plenumu** (ukupno 23 amandmana koji su se ticali naziva člana ili pojedinih glava Predloga Zakona). Bitno je istaći da je Predlog Zakona izazvao burnu raspravu u društvu povodom mnogih rešenja (npr. upotreba rodno senzitivnog jezika) tako da je jedan od podnetih amandmana bio i na sam naziv zakona - Zakon o rodnoj ravnopravnosti. Razlog za neprihvatanje određenog broja amandmana obrazložila je resorna ministarka koja je istakla, između ostalog, da pravi rad predstoji tek u budućnosti tokom primene zakona i da se nada budućoj saradnji sa Narodnom skupštinom na ovu temu. Nakon završetka rada u pojedinostima, Narodna skupština je prešla na glasanje. Što se tiče Predloga zakona isti je prvo stavljen na glasanje u načelu (sa tekstom Predloga zakona koji obuhvata 17 podnetih amandmana koji su prihvaćeni od strane Vlade). Za ovu odluku je glasalo 173 poslanika, protiv je bilo šest, a šest poslanika nije glasalo. Zatim je Narodna skupština odlučivala o svakom pojedinačnom amandmanu koji je podnet od strane narodnih poslanika a koji nije prihvaćen od strane Vlade. **Narodna skupština je glasanjem potvrdila stav Vlade, te nijedan od preostalih amandmana nije prihvaćen.** Na kraju je Narodna skupština glasala na Predlog zakona u celini i od ukupno 185 poslanika, za je glasalo 166, protiv je bilo četiri, uzdržan je bio jedan dok nije glasalo ukupno 14 poslanika. **Po navodima predlažača, Zakon je usaglašen sa važećim propisima Evropske unije.**

Zaključak

Ako se fokusiramo na sam proces usvajanja Zakona, od trenutka formiranja Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, može se reći da je **izvršen određen napredak u odnosu na procese usvajanja nekih drugih zakona u ovom periodu.** Pre svega, Ministarstvo se trudilo da u ovom procesu donekle poštuje metodologiju koja je predviđena Zakonom o planskom sistemu i da sam proces učini inkluzivnim i transparentnim. U tu svrhu organizovani su društveni dijalozi kao i javne konsultacije. Dakle, i pre samog procesa javne rasprave bile su održane konsultacije sa širom javnosti. Sam proces javne rasprave je bio transparentan i kao rezultat imao je čak 139 pristiglih komentara, predloga i sugestija. **Sa druge strane, negativno u ovom procesu jeste da je formirana Radna grupa imala samo dva sastanka kao i to da nisu dostupne detaljnije informacije o sadržaju sastanaka radne grupe.** Na kraju i ceo proces javnih konsultacija i javne rasprave održao se u jako kratkom roku (nepuna dva meseca). Ono što je bitno istaći jeste i da su **organizacije civilnog društva upozorile da su se određena rešenja u Predlogu zakona pojavila, a da nisu bila predstavljena u tekstu Zakona koji je bio na javnoj raspravi.** Tim povodom organizacije su čak pozvale narodne poslanike da ne glasaju za ovakav tekst zakona ili da podnesu odgovarajuće amandmane²².

Na kraju, u pogledu samog procesa usvajanja Zakona u Narodnoj skupštini, svakako jeste za pohvalu što su narodni poslanici bili aktivniji u raspravi. Ostaje problematično to što su tokom prvog dana zasedanja narodni poslanici **odlučili da se održi zajednički pretres predloga zakona koji nisu bili tematski povezani**, što dovodi u pitanje ozbiljnost namere Narodne skupštine da se bavi pitanjima od značaja za rodnu ravnopravnost i zabranu diskriminacije.

21 Više informacija o 39. sednici Odbora za ustavna pitanja i zakonodavstvo dostupno je na- <https://bit.ly/3zP0IoN>

22 Izmene su učinjene je nakon što je objavljen Izveštaj o sprovedenoj javnoj raspravi, a pre nego što je Predlog zakona dostavljen Narodnoj skupštini. Ministarstvo se po ovom pitanju nije oglasilo.

Više informacija dostupno je na- <https://preugovor.org/Saopštenja/1645/Koalicija-prEUGovor-upozorava-na-zabrinjavajuce-i.shtml>